

آزمایش خون مخفی در مدفوع (FOBT: Fecal Occult Blood Test) برای تشخیص مقدار بسیار کم خون در مدفوع انجام می‌شود؛ خونی که با چشم دیده نمی‌شود. این آزمایش برای غربالگری سرطان کولورکتال، پولیپ‌های روده، زخم‌های گوارشی و برخی بیماری‌های التهابی روده کاربرد دارد. در ادامه شرایط و دستورالعمل کامل جمع‌آوری نمونه توضیح داده می‌شود.

دستورالعمل کامل جمع‌آوری نمونه خون مخفی در مدفوع

۱. هدف آزمایش

تشخیص خونریزی‌های خفیف و مخفی در دستگاه گوارش که ممکن است ناشی از:

- سرطان روده بزرگ
- پولیپ‌های روده
- زخم معده یا دوازدهه
- بیماری‌های التهابی روده
- هموروئید یا شقاق

باشد.

۲. انواع آزمایش خون مخفی در مدفوع

دو نوع اصلی وجود دارد که شرایط نمونه‌گیری آنها کمی متفاوت است:

(۱) تست گایاک (Guaiac FOBT)

به برخی مواد غذایی و داروها حساس است.

(۲) تست ایمونوشیمیایی (FIT)

اختصاصی برای خون انسانی است و معمولاً محدودیت غذایی ندارد.

در بسیاری از آزمایشگاه‌ها هنوز روش گایاک استفاده می‌شود، بنابراین رعایت رژیم غذایی اهمیت دارد.

۳. رژیم غذایی قبل از آزمایش (در روش گایاک)

بهتر است ۳ روز قبل از نمونه‌گیری رعایت شود.

مواد غذایی که باید مصرف نشوند

زیرا می‌توانند نتیجه مثبت کاذب ایجاد کنند:

- گوشت قرمز (گاو، گوسفند، جگر)

- سوسیس و کالباس

- ماهی خام

- شلغم

- تربچه

- کلم بروکلی

- گل کلم

- اسفناج

- قارچ

مواد غذایی که ممکن است نتیجه منفی کاذب دهند

- مقادیر زیاد ویتامین C (بیش از ۲۵۰ میلی‌گرم در روز)

منابع مهم:

- مکمل ویتامین C
 - آب پرتقال زیاد
 - مرکبات
-

۴. داروهایی که باید قبل از آزمایش قطع شوند

(در صورت امکان و با نظر پزشک)

حداقل ۳ تا ۷ روز قبل از آزمایش

- آسپرین
- ایبوپروفن
- دیکلوفناک
- ناپروکسن
- داروهای ضدالتهابی NSAIDs
- داروهای رقیق کننده خون
- مکمل آهن

این داروها ممکن است باعث خونریزی خفیف گوارشی و نتیجه مثبت کاذب شوند.

۵. مواردی که نباید نمونه گرفته شود

در شرایط زیر آزمایش انجام نشود:

- در زمان قاعدگی
- وجود خون در ادرار

- اسهال شدید
 - هموروئید خونریزی دهنده
 - خونریزی ناشی از شقاق مقعد
 - پس از اعمال دندانپزشکی با خونریزی
- بهتر است ۳ روز بعد از رفع این موارد نمونه گرفته شود.
-

۶. نحوه صحیح جمع آوری نمونه

آماده سازی

- از ظرف تمیز و خشک مخصوص آزمایشگاه استفاده شود.
 - نمونه نباید با ادرار یا آب توالت تماس پیدا کند.
-

مراحل جمع آوری

۱. ابتدا مثانه تخلیه شود.
 ۲. مدفوع در یک ظرف تمیز، لگن یا پلاستیک تمیز دفع شود.
 ۳. با قاشق ظرف آزمایش مقدار کمی از مدفوع (حدود یک نخود) برداشته شود.
 ۴. نمونه در ظرف مخصوص قرار داده شود.
 ۵. درب ظرف محکم بسته شود.
-

۷. تعداد نمونه مورد نیاز

در بیشتر موارد:

۳ نمونه از ۳ دفع مدفوع در روزهای مختلف

زیرا خونریزی روده ممکن است متناوب باشد.

۸. نگهداری و انتقال نمونه

- نمونه باید در سریع‌ترین زمان به آزمایشگاه تحویل داده شود.
 - در صورت تأخیر:
 - در یخچال ۲ تا ۸ درجه سانتی‌گراد نگهداری شود.
 - از نگهداری طولانی مدت خودداری شود.
-

۹. نکات مهم برای بیمار

- نمونه نباید با ادرار، آب یا مواد شوینده تماس پیدا کند.
 - مقدار کمی مدفوع کافی است.
 - بهتر است نمونه از قسمت‌های مختلف مدفوع برداشته شود.
 - رعایت رژیم غذایی در روش گایاک بسیار مهم است.
-

۱۰. عوامل ایجاد خطا در آزمایش

مثبت کاذب

- مصرف گوشت قرمز
- برخی سبزیجات
- داروهای NSAID

- خونریزی لثه
- خونریزی هموروئید

منفی کاذب

- مصرف زیاد ویتامین C
 - خونریزی متناوب
 - نگهداری نامناسب نمونه
-

جمع‌بندی کوتاه

برای انجام صحیح آزمایش خون مخفی در مدفوع:

- ۳ روز قبل رژیم غذایی رعایت شود.
- برخی داروها قطع شوند (با نظر پزشک).
- نمونه با ادرار یا آب تماس نداشته باشد.
- معمولاً ۳ نمونه در روزهای مختلف جمع‌آوری شود.
- نمونه سریع به آزمایشگاه تحویل داده شود.